

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al

www.avokatipopullit.gov.al

Nr. **336** Prot.

Tiranë **21/5/2025**

Lënda: Dërgohet Deklarata e Rrjetit Evropian të Ombudsmanëve për Fëmijët (ENOC) për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve me temë: "Mbrojtja dhe Promovimi i të Drejtave të Fëmijëve në Kujdesin Alternativ"

KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

KOMISIONIT PËR ÇËSHTJET LIGJORE, ADMINISTRATËN
PUBLIKE DHE TË DREJTAT E NJERIUT ✓

GRUPIT TË DEPUTETËVE "MIQTË E FËMIJËVE"

MINISTRISË SË SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES SOCIALE

AGJENCISË SHTETËRORE PËR TË DREJTAT DHE MBROJTJEN
E FËMIJËS

URDHËRIT TË PSIKOLOGUT ✓

KËSHILLIT TË LARTË GJYQËSOR

TIRANË

(ENYA), të marra gjatë mbajtjes së seminarit/takimit pranveror të ENOC-ut, 2024.

ENOC-u thekson në këtë deklaratë detyrën e shtetit për të siguruar që një fëmijë të mos ndahet nga prindërit e tij kundër vullnetit të tij, përveç kur një ndarje e tillë është e nevojshme për interesat më të mira të fëmijës (neni 9); dhe të drejtën për mbrojtje dhe ndihmë të veçantë të ofruar nga shteti, duke përfshirë kujdesin alternativ për një fëmijë të tillë, i cili i kushton vëmendje përkatësisë etnike, fetare, kulturore dhe gjuhësore të fëmijës (neni 20).

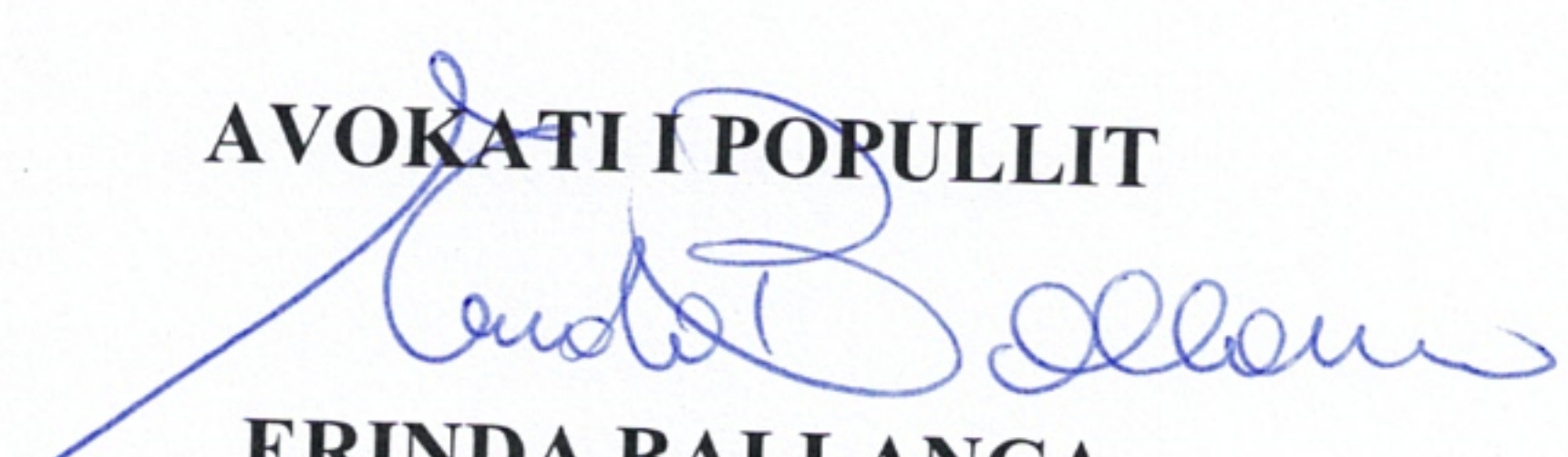
Anëtarët e Rrjetit ENOC mbështesin zbatimin e plotë të Udhëzimeve të Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së për kujdesin alternativ të fëmijëve (A/RES/64/142) dhe standardet e tjera ndërkombëtare dhe evropiane për këtë çështje⁴.

Duke Ju falënderuar për mirëkuptimin dhe, në vijim të bashkëpunimit ndërmjet institucioneve tona, për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të fëmijëve, lutemi gjeni bashkëlidhur deklaratën e ENOC-ut, 2024.

Jemi të bindur se ky dokument do të përbëjë një udhërrëfyes me vlerë në kuptimin gjithpërfshirës të nevojave të fëmijëve në kujdes alternativ por edhe të përgjigjes së koordinuar të të tërë shoqërisë për të garantuar të drejtat e tyre.

Me respekt,

AVOKATI I POPULLIT

ERINDA BALLANCA

⁴ Koncept Note – 2021 Dita e Diskutimit të Përgjithshëm. Të drejtat e Fëmijëve dhe Kujdesi Alternativ: Koncept Shënimi dhe Raporti i Rezultateve (https://www.ohchr.org/en/events/days-general-discussion-dgd/2021/2021-day-diskutim-përgjithshëm-fëmijët & Lerch, Véronique & Anna Nordenmark Severinsson, Anna (2019) Dokument diskutimi i grupit të synuar për fëmijët në Kujdesi Alternativ. Studim Fizibiliteti për Garanci për Fëmijë. Komisioni Evropian ((PDF) Studimi i Fizibilitetit për aGarancia për fëmijë (researchgate.net))

Rrjeti Evropian i Ombudspersonëve për Fëmijët
Deklarata mbi “Mbrojtjen dhe Promovimin e të Drejtave të Fëmijëve në
Kujdesin Alternativ”

Miraturar nga Asambleja e Përgjithshme e ENOC-ut më 20 shtator 2024,
Helsinki, Finlandë

“Çdo fëmijë dhe i ri duhet të jetojë në një mjedis që e mbështet, mbron dhe kujdeset që të promovojë potencialin e tij të plotë¹”

PARATHËNIE

Deklarata e ENOC-ut 2024 bazohet në një mendim të përgjithshëm të të gjithë anëtarëve të ENOC se, përsa fëmijët të cilët ndodhen në përkujdesje alternative janë ndër grupet më të cënueshme dhe më të pazëshëm të fëmijëve, të drejtat e tyre ende kërcënohen masivisht. Ekziston një shqetësim i përgjithshëm se fëmijët, prindërit e të cilëve nuk janë në gjendje të plotësojnë nevojat e tyre dhe atyre të cilëve u është hequr kujdestaria, jo gjithmonë jetojnë në një mjedis mbështetës dhe edukues. Ekziston gjithashtu shqetësimi se fëmijët dhe të rinjtë në kujdes alternativ përjetojnë stigmë dhe paragjykim nga pjesa tjetër e popullsisë.

ENOC e përkufizon kujdesin alternativ për fëmijët si një ofrim i kujdesit nga autoritetet publike ose ofruesit e tjerë të shërbimeve të miraturar, duke ndjekur legjislacionin dhe praktikat administrative të vendit përkatës. Kujdesi alternativ duhet të jetë një mekanizëm mbrojtës për fëmijët që nuk kanë kujdesin e familjeve të tyre. Ai u referohet shërbimeve që synojnë të mbrojnë dhe promovojnë mirëqenien e fëmijëve për shkak të mungesës së kujdesit prindëror ose paaftësisë së prindërve, qoftë edhe me mbështetjen e duhur, për të ofruar kujdes të duhur dhe për të përmbushur nevojat e fëmijës. Kjo mund të marrë forma të ndryshme, ku më të zakonshmet janë familjet kujdestare, kujdesi rezidencial ose kujdesi formal i fafëfisnisë.

Mund të ketë marrëveshje joformale për kujdesin e fëmijëve pa ndonjë përfshirje të autoriteteve publike. Këto marrëveshje mund të ndodhin brenda familjeve, me të

¹ 64/142. Udhëzime për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve, Asambleja e Përgjithshme, Kombet e Bashkuara, 2010.

negativë, fëmijët mund të largohen nga kujdesi alternativ me njohuri dhe aftësi të pamjaftueshme për të ecur përpara në shoqëri dhe në jetë.

Me këtë deklaratë, institucionet si Avokati i Popullit, anëtarë të ENOC, përpiqen t'u kushtojnë vëmendje të veçantë realizimit të dispozitave të parashikuara në Konventën e të Drejtave të Fëmijës (KDF) në lidhje me të drejtat e fëmijëve të cilët jetojnë pa kujdes prindëror. Këto përfshijnë parimet e përgjithshme të KDF-së, që është, e drejta e fëmijëve për t'u dëgjuar dhe për t'iu dhënë pesha e duhur mendimeve të tyre (neni 12); në të gjitha vendimet që kanë të bëjnë me fëmijën, të marra qoftë nga institucione publike ose private të përkrahjes shoqërore, nga gjykatat, autoritetet administrative apo organet legjislative, interesi më i lartë i fëmijës duhet të jetë konsiderata mbizotëruese (neni 3); e drejta për jetë, mbijetesë dhe zhvillim (neni 6); dhe mosdiskriminimi (neni 2). Ato përfshijnë gjithashtu detyrimin e shtetit për të siguruar që një fëmijë të mos ndahet nga prindërit e tij kundër vullnetit të tij, përveç kur ndarja është e nevojshme për interesat më të mira të fëmijës (neni 9); dhe të drejtën për mbrojtje dhe ndihmë të veçantë të ofruar nga shteti, duke përfshirë kujdesin alternativ për një fëmijë të tillë, i cili i kushton vëmendje përkatësisë etnike, fetare, kulturore dhe gjuhësore të fëmijës (neni 20). Ne gjithashtu pranojmë dhe mbështesim zbatimin e plotë të Udhëzimeve të Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së për kujdesin alternativ të fëmijëve (A/RES/64/142) dhe standardeve të tjera ndërkombëtare dhe evropiane për këtë çështje⁵.

Si anëtarë të ENOC, ne jemi të vetëdijshëm se duhet të sigurojmë, nëpërmjet kompetencave dhe angazhimeve tona institucionale, mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të fëmijëve që jetojnë në përkujdesje alternative. Ne gjithashtu kemi për detyrë të monitorojmë autoritetet përkatëse kur nuk plotësohen të drejtat dhe nevojat e këtij grupi fëmijësh. Fëmijët që janë larguar nga mjedisi familjar janë në një pozitë veçanërisht të cënueshme dhe siguria dhe mirëqenia e tyre bien në përgjegjësinë e qenësishme të autoriteteve shtetërore.

Ne, anëtarët e ENOC-ut, u bëjmë thirrje organizatave ndërkombëtare dhe evropiane, shteteve, autoriteteve kombëtare dhe rajonale të përmbushin detyrimet e tyre duke zbatuar rekomandimet e mëposhtme:

⁵ Koncept Note – 2021 Dita e Diskutimit të Përgjithshëm: Të drejtat e Fëmijëve dhe Kujdesi Alternativ: Koncept Shënimi dhe Raporti i Rezultateve (<https://www.ohchr.org/en/events/days-general-discussion-dgd/2021/2021-day-discussion>) i përgjithshëm-fëmijët
Rightsand#:~:text=It%20will%20take%20place%20over,Geneva%2C%20në%20the%20online%20format.) & Lerch, Véronique & Anna Nordenmark Severinsson, Anna (2019) Dokument diskutimi i grupit të synuar për fëmijët në Kujdesi Alternativ. Studim Fizibiliteti për Garanci për Fëmijë. Komisioni Evropian ((PDF) Studimi i Fizibilitetit për aGarancia për fëmijë (researchgate.net))

- Të sigurohen mjete ligjore efektive dhe akses në drejtësi për fëmijët nëse atyre u provohet e drejta për të marrë pjesë.

2. Mbështetni përpjekjet për t'i mbajtur fëmijët ose për t'i kthyer ata në kujdesin e familjes së tyre, kur është në interesin më të mirë të fëmijës.

- Të zhvillohen dhe zbatohen politika dhe programe sociale të orientuara drejt familjes, duke përfshirë mbështetjen psikologjike falas, për të parandaluar ndarjen nga kujdesi prindëror dhe për të promovuar dhe forcuar aftësinë e prindërve për t'u kujdesur për fëmijët e tyre;
- Të ofrohet mbështetje e vazhdueshme për familjet gjatë ribashkimit, duke përfshirë vizita të rregullta dhe monitorim të progresit të ribashkimit, këshillim familjar dhe ndihmë konkrete praktike, për t'i ndihmuar ata të rindërtojnë besimin, të përshtaten dhe të sigurojnë një tranzicion të suksesshëm;
- Të ofrohen shërbime mbështetëse gjithëpërfshirëse për familjet, duke përfshirë klasat e prindërimit, këshillim, ndihmë financiare dhe trajtimi i abuzimit me substancat, për të adresuar drejtë çështjet që çuan në largimin e fëmijës dhe për të krijuar një mjedis të sigurt në shtëpi;
- Të përdoren kanale dhe mjete të shumta për të shpërndarë informacion në lidhje me disponueshmërinë e shërbimeve mbështetëse për prindërit dhe fëmijët, duke përfshirë mediat sociale, TV dhe radio, faqe interneti, materiale të shtypura, linja telefonike, kontakte me komunitetin, shkollat, qendrat e kujdesit për fëmijët dhe ofruesit e kujdesit shëndetësor;
- Të përdoren mjetet dhe proceset e duhura për të siguruar identifikimin e hershëm të fëmijëve në situata veçanërisht të cenueshme, duke përfshirë vlerësimet e rregullta të shëndetit dhe mirëqenies së fëmijës, trajnimin për kujdestarët dhe stafin që punon me fëmijët, programet mbështetëse për prindërit dhe kujdestarët dhe monitorimin me në qendër fëmijën;
- Të sigurohet mbështetje e vazhdueshme gjithëpërfshirëse për familjet në nevojë dhe lehtësimi i bashkërendimit aktiv ndërmjet shërbimeve kompetente;
- Të adresohen shkaqet kryesore që kanë çuar në privimin e familjes;
- Të garantohet një vlerësim shumëdisiplinor (shumë palësh) i kapacitetit prindëror me synimin për të mbrojtur sigurinë dhe interesin më të lartë të fëmijës. Vlerësimi duhet të përfshijë gjithashtu pikëpamjet/mendimet e fëmijës/fëmijëve të prekur, sipas moshës dhe zhvillimit të tyre;

- opinionit të fëmijës, dhe nëse është e mundur, dhe mendimi i aktorëve të tjerë të interesuar (prindërit biologjikë, etj.);
- Mbështetje psikologjike për të ndihmuar fëmijën që përballlet me vështirësi emocionale të tjera, siç edhe mund të jetë ai i përfshirjes në një mjedis të ri, të jetë e detyrueshme;
 - Të garantohet që profesionistët e kujdesit për fëmijët të kenë mbështetjen dhe trajnimin e duhur për të zhvilluar aftësi të ndryshme të nevojshme me qëllim shmangien dhe referimin e fëmijëve nga një specialist te tjetri;
 - Deinstitutionalizimi duhet të vazhdojë aty ku nuk ka përfunduar. Ndërkohë gjithashtu mbështetur edhe në këndvështrimin e ENYA-s se, në disa raste, dhe për rrethanat specifike individuale të një fëmije, kujdesi rezidencial mund të jetë alternativa më e përshtatshme për një fëmijë;
 - Të garantohet një mjedis i qëndrueshëm kujdesi për fëmijët, që ata të krijojnë lidhje të sigurt afektive, duke shmangur ndryshimet e shpeshta të kujdesit të tyre, përjashtuar rastet kur një gjë e tillë vlerësohet e nevojshme nga një vlerësim i kujdesshëm dhe i vazhdueshëm;
 - Familjeve kujdestare ti ofrohet mbështetje e gjerë dhe burime të mjaftueshme për të përmbushur në mënyrë efektive nevojat e fëmijëve që janë nën kujdesin e tyre dhe të sigurohet që fëmijët dhe kujdestarët e ardhshëm të kenë mundësinë të njihen me njëri-tjetrin përpara se të merret një vendim për vendosjen apo kalimin e tyre në kujdestari;
 - Të zhvillohet një sistem i specializuar për familjet kujdestare ose për kujdesin rezidencial, ndonse si mjeti i fundit dhe kur është në interesin më të lartë të fëmijës, me qëllim përmbushjen sa më mirë të nevojave unike të fëmijëve në përkujdesje alternative;
 - Zbatimi i Komentit të Përgjithshëm Nr.14 të KDF për sigurimin dhe garantimin e mbështetjes së profesionistëve që kryejnë vlerësimin për përcaktimin e mënyrës dhe formës së përshtatshme të kujdesit.

4. Garantoni një kujdes alternativ cilësor

- Të rriten detyrimet dhe përgjegjësitë e çdo vendi për të mbrojtur të drejtat e fëmijëve dhe për të ofruar kujdesin e duhur alternativ, me përparësi kujdesin e tipit familjar, për çdo fëmijë që ka nevojë;
- Të zbatohen standardet (minimale) të cilësisë të parashikuara nga Konventa e OKB-së për të Drejtat e Fëmijës dhe Udhëzimet e OKB-së për Kujdesin Alternativ të Fëmijëve si dhe që rrjedhin nga legjislacioni përkatës i vendit;

- Të mbështeten lidhjet e fëmijëve me prejardhjen e tyre kulturore, etnike dhe familjare, duke siguruar që e drejta e tyre për jetën dhe identitetin familjar të respektohet dhe të ushqehet plotësisht;
 - Sigurohuni që fëmijët të cilët ndodhen në përkujdesje alternative të kenë kontakte të rregullta me anëtarët e familjes së tyre dhe me njerëz të tjerë të rëndësishëm në jetën e tyre, përveç rastit kur kjo nuk është në interesin e tyre më të lartë; duhet siguruar që këto marrëdhënie të mbeten të mira dhe të dobishme;
 - Sigurohuni që mendimet e fëmijëve për ruajtjen e marrëdhënieve me anëtarët e familjes së tyre të ruhen dhe të merren seriozisht, duke i përfshirë ata në të gjitha vendimet përkatëse;
 - Sigurohuni dhe inkurajoni mënyra të shumta e të ndryshme që fëmijët të mbajnë kontakte të rregullta me prindërit, vëllezërit e motrat, të afërmit dhe miqtë e tyre, duke garantuar që këto marrëdhënie të rëndësishme të ruhen dhe të mbështeten;
 - Të garantohen trajnime dhe udhëzime për familjet kujdestare për të përgatitur dhe mbështetur fëmijët që të mbajnë lidhjen me familjet biologjike kur është e nevojshme si dhe të mbështesin prindërit biologjikë për të mbajtur një marrëdhënie me fëmijët e tyre;
 - Të hartohen dhe të ofrohen programe të specializuara dhe mbështetje për familjet kujdestare, që ato më pas të mbështesin fëmijët për të ruajtur rrënjët e tyre;
 - Të hartohen dhe ofrohen programe të specializuara që ndihmojnë kujdestarët (institucione apo individë) në ruajtjen dhe mbështetjen e lidhjeve kulturore, etnike dhe familjare të fëmijëve;
 - Të trajnohen kujdestarët (institucione apo individë) dhe stafi me njohuri kulturore për të respektuar prejardhjen etnike, kulturore dhe gjuhësore të fëmijëve në kujdesin e tyre të përditshëm.
- 6. Të punohet vazhdimisht me qëllim përgatitjen e fëmijëve në përkujdesje alternative për jetesë të pavarur dhe integrim në komunitet**
- Të ndihmohen fëmijët dhe të rinjtë që largohen nga përkujdesja të zhvillojnë idetë e tyre profesionale dhe personale duke vlerësuar situatën e tyre dhe duke i udhëhequr drejt pavarësisë. Të merren parasysh kërkesat dhe nevojat e tyre duke i vënë në dispozicion burimet dhe shërbimet përkatëse;

7. Të forcohet inspektimi dhe monitorimi i kujdesit alternativ

- Të sigurohet zhvillimi dhe zbatimi i kornizave të qarta rregullatore që përshkruajnë standardet dhe procedurat për inspektimin dhe monitorimin e objekteve të kujdesit alternativ, si në sektorin publik ashtu edhe në atë privat;
- Të garantohet pavarësia e sistemeve të inspektimit duke përdorur organizata të jashtme për mbikëqyrje;
- Të garantohet zbatimi i standarteve përmes inspektimeve të rregullta dhe të paparalajmëruara të mjediseve të kujdesit alternativ. Institucionet e Pavarura për të drejtat e fëmijëve duhet gjithashtu të kryejnë vizita dhe të bëjnë rekomandime për përmirësime;
- Të sigurohen fonde dhe burimeve të mjaftueshme për organet e inspektimit dhe monitorimit për të mundësuar mbikëqyrje të plotë dhe efektive të objekteve të kujdesit alternativ;
- Duhet që institucionet e kujdesit për fëmijët të dorëzojnë raporte të rregullta dhe të detajuara mbi veprimtarinë e tyre, praktikën e kujdesit dhe mirëqenien e fëmijëve. Sigurohuni që inspektimet të rezultojnë në raporte gjithëpërfshirëse që theksojnë ndikimet, përmirësimet e nevojshme dhe reagimet nga fëmijët;
- Të angazhohen palët e interesuara nga fusha të ndryshme, si punonjësit socialë, psikologët e fëmijëve dhe ekspertët ligjorë, në proceset e inspektimit dhe monitorimit. Duhet të garantohet që palët e interesuara të trajnohen në procedurat e inspektimit dhe në ndërveprim me fëmijët në kujdesin alternativ për të mbledhur të dhëna të sakta;
- Të krijohen kanale të sigurt, anonime për fëmijët dhe të rinjtë në kujdes alternativ për të dhënë komente mbi përvojat dhe kushtet e tyre të jetesës, duke siguruar që zërat e tyre të jenë integrale në procesin e monitorimit;
- Të mblidhen dhe të analizohen të dhëna mbi performancën dhe kushtet e objekteve/mjediseve të kujdesit alternativ me qëllim përmirësimin e praktikave të kujdesit;
- Të merren hapa proaktivë, strategjikë dhe kreativë për të siguruar që fëmijët nën kujdesin alternativ të kenë akses në mekanizma ankesash efektive dhe miqësore për fëmijët për të ofruar korrigjim të shkeljeve të të drejtave të fëmijëve.